

עין משפט
נר מצוה

בא א ב מיי פ"ג מהל' טומאת אוכלין הל"ג
ונופ"ג מהל' שאר אבות הטומאה הל"בן:
בב ג מיי פ"ג מהל' טומאת אוכלין הל"י:

בג ד ה מיי' שם הל"ג:
בד ו מיי' שם ומיי' פ"ג מהל' שאר אבות הטומאה הל"א:

סמל של חג המצות

תוּס' הרא"ש

מחשבת חיים לא שמה מחשבה (א), ואע"ג דלא חשיב לאוכלו מחיים כיוון דמיוחד לאוכל אדם לא פקע שם אוכל מיניה במה שנתבלה עד שיפסל מלאכול לכלב אי מחשבת חיים שמה **מחשבה דאיברא** ממרה וילדה אפרוחין במורב שלא היתה עליהם מחשבה מעולם: **תרנגולתא** דאגמא שריא, שני מינין הם אותו מין שנקראין בלשון זכר אסורי הזכר והנקבה סבר לן גורא לפרש שיהא מין אחד חלוק הזכר מן הנקבה: **אלא** בכפרים מי איכא גורא דלא בעי מחשבה, תימה מאי אפרוחין במורב? ויחונן בן גורא פליג אהי מתני' וכי משני גתו מאסורו ועשאו כפר, צ"ל דר' יוחנן בן גורי פליג דלא על חנם נקט נפל דלא הלך בריך אלימא בכפרים בלא נפל גמי צריך מחשבה ומעיקרא דפריך אלימא בכריס משמע ליה דמחמת נפילה בגת לא נמאס כולי האי שיעשה כפר עד דמשני ר' יודא גיתו מאסתר כו': ל"ג גבי כפרים והחלב דאי בחלב שחוטה כיון קדאמא צריך מחשבה ולא היה עליה תורת אוכל בשעת שחיטה לא מכשר ליה דם שחיטה כדמוכח בהעור והרובט מההיא עדולשין שחורחין להכשר אינו מועיל עד שיהא עליו תורת אוכל וא"כ אמאי אינו צריך הכשר ואי בחלב דנבלת בהמה טהורה אמאי אין צריך הכשר הלא אין לנו שום טומאה כדאמרין בפ' כל שעה מחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואי בחלב בהמה טמאה פשיטא דצריך מחשבה כמו הכשר אבל גבי כריסין גרס החלב ומיירי בחלב שחוטה:

(א) נראה דצ"ל דהי' שמה מחשבת אע"ג דלא חשיב לאוכלו וכו', וכן נמוס' צריך להוסי' ולתקם דבהיה וצ"ל אצל אי שמה מחשבת אע"ג דמחיים לא חשב לנפלה וכו' והרי ממה לא פקע וכו'.

נ:

מחשבת חיים א"א שמה מחשבה. דמחיים לא חשב לאוכלה עד אחר שחיטה והרי ממה אצל אי שמה מחשבה לא פקע שם אוכל מינה צמה שנתנבלה עד שתפסד מאכילת כלב: **תרנגולתא** דאגמא. הוכר אסור לפי שאין לו סימני טהרה ולא שרי מטעם כל היוצא מן הטהור טהור שהרי האם לא ילדה האפרוח אלא ציגים הטיילה והאפרוח מעפרא קא גדיל ונאסר ממילא ע"י סימני טומאה ונקבה נמי אין לאוסרה למאן דאסר זה וזה גורם דהא אפרוח לא יא' אלא מן הציגה ומעפרא קגדיל כדפרישית ומיהו נראה עיקר ששני מינים הן והמינן שקורין תרנגולתא דאגמא שרי הזכר והנקבה דיש לטן סימני טהרה והמינן שקורין תרנגול דאגמא אסור הזכר והנקבה דאין נראה שמינן אחד חלוק הזכר מהנקבה ועוד כיון דלא הוי מעופות טמאין הכמתזין דצהנהו ככל מין יש זכר ונקבה משום סימני טומאה אין לאסור עד שיהא זו כל ר' סימנים דמנשר ילפינן^(י) :

א"א בכפרים. מימה דע"כ רבי יוחנן בן גורי לא צעי מחשבה אפילו ככפרים מדעצדי ק"ו וא"כ מאי פריך יש לומר דה"פ [אלא] ככפרים ומי איכא כו' וא"כ צלא נפל לגת נמי לרצנן צריך מחשבה ואע"ג דמקשה אסיק אדעתיה הא דנקט נפל לגת מכל מקום פריך מעיקרא אלימא ככריס כו' דסבר דמחמת נפילה לגת לא מימאס כולי האי עד שעשה ככפר עד דמשני רבי יירא: **ל"ג** גבי כפרים והחלב דחלב דמאי אי דצהמה טהורה ואריכה מחשבה ככפרים דאין דרך לאכול חלב אם כן אמאי אין צריך הכשר דחלב נצלת צהמה טהורה אין קופה לטמא טומאה חמורה כדאמרין ככל שעה (פסחים כג). מחלב נבלה נפל טרפה יעשה לכל מלאכה ואי חלב שחוטה הא דם שחיטה לא מלכא אחתי שם אוכל עליו עד שחישב דהכשר אינו מועיל עד שיהא אוכל דלחמר צהעור והרטוב (חולין קכת). גבי עולשין שהדיחן לצהמה ונחלב צהמה טמאה פשיטא דחלב צריך מחשבה דמ"ש מצברה וגבי כריסם גרסינן ליה ומיירי בחלב שחוטה דכיון דאין צריך מחשבה הוי אוכל ומתכשר בדם שחיטה: שום

מאי אינה יורדת לכך אמר רבא הכי קאמרי ליה לא אם אמרת

נמי לא צעי הכשר מים ולא הכשר נגיעת שרץ. הכשר היינו דבר שמכשירו לטומאה כגון שרץ ומים: **אף נבלב עמא**. טומאת אוכלין ואלו משום דאכילת כלב מחשבה היא אלא לר' יוחנן בן גורי לא צעי מחשבה: **טומאה חמורה**. כגון האוכלה מטמא בגדים צצית הצלעיה ואפילו לא חשב עליו כגון שלא ידע שזה הוא: **טומאה קלה**. אוכלין ומשקין: **אינה יורדם לכך**. אינה יורדת לדין מחשבה. ולקמן מפרש מה היא: **תרנגולת שציצנה טויה**. שמה תרנגולת ציצנה וצא מעשה לפני חכמים וטמאזה שלא במחשבה ואף על פי שיורדת לכך כלומר דלטומאה קלה טמאזה שלא במחשבה וצטומאה קלה אמרת יורדת לכך: **בגל מקום**. ואפילו ככפרים דליכא אוכלין מרובין סתמא לאכילה: **ונבלם עוף טהור ככריס**. דאיכא עס רב ואוכלין הכל וכן חלב צהמה דכריס אין צריכין מחשבה אצל ככפרים צעי מחשבה: **נצלת צהמה עמאה בכל מקום**. סתמא לאו לאכילה הלכך צעיא מחשבה. והי דאי איכא כזית צלא מחשבה מטמיא אפילו אדם וכלים וכל שכן אוכלין ומשקין אלא להכי מהניא מחשבתה דאי איכא פחות מכציצה שאר אוכלין ופחות מכזית נצלה מלשים לציצנה אי חשיב (א) ליה מנטרפא צהדייהו ומקבלת טומאה צמגע שרץ ואי לא אלא **ואינה צריכה הכשר**. דסופה לעטמא לטומאה חמורה: **לעולם ככרך**. והיינו טעמא דלרצנן צעיא מחשבה דגת שפכל לתוכה מחסמו ואינו הגון לאכילה כל כך:

בא סימן פרק ששי נדה

צריכות מחשבה. לאכילה ושוב טממא טומאת אוכלין שיחשב עליהן לאחר תלישתן לאוכלן ואע"ג דכבר חשב בחצורן שהרי נמלך עליהן לאדם: **צריכות מחשבה**. לאכילה ושוב טממא מאכילה ומחזור וטממא אוכלין צמגע דהא מאכילה קודם מחשבה אין לה טומאה

אלא צצית הצלעיה: **ואינה צריכה הכשר**. כדיליף לקמן בשמעמין (נגא.) כל שסופו לטמא טומאה חמורה אין צריך הכשר לא שום הכשר ירידת טומאה לא הכשר מים ולא הכשר שרץ אלא מאכילה צלא שום נגיעה: **אלמא מחשבת חיים**. דהא מחיים סתמא לאכילה ואפ"ה לא מהניא ההיא מחשבה לטומאה דצעינן מחשבה צשעה שראוי לקבל טומאה ומחיים לאו בר קבולי טומאה הוא: **הנא נמי מחשבת חצור**. הואיל ומחוצר לאו בר קבולי טומאה לא שמה מחשבה: **מן הסוס**. עוף הכר פורח צאזיר דלא הוה קמן מחיים דליחשבהי: **תרנגולת שציצנה**. דלמרנין לקמן כותים היו שם וחשצו עליה והא תרנגולת עוף מוזמן הוה והוא קמן מחיים ואפילו הכי צעי מחשבה לטומאת נגע: **עוף טמא מי מטמא**. צצית הצלעיה והא קיימא לן (חולין דף ק:) מי שאיסורו משום כל תאכל נצלה יא' זה שאיסורו משום כל תאכל טמא לאי' ותרנגולת שציצנה מטמיא צצית הצלעיה הואי מדקא מייתי לה רבי יוחנן בן גורי לקמן קייעתא למילתיה דפליג בגזול שנפלה צגת אלמא דומיא דגזול הוא: **שמרדה**. שצרהה ועשית מדברית לאדוניה וחס גדלה אפרוחין ומתן נפל אחד וסא דלא היתה זו מחשבה מעולם: **ומאי צרא**. דקאמר לכו: **דאיצראי ממרה**. הנעשה מדברית לאדוניה: **תרנגולתא**. נקבה דאגמא הואי דההוא עוף טהור הוא אליצא דרצ פפא: **חזיוה רצנן דדרסה**. מקצלת צרגליה מה שאוכלת. ואני אומי שדורסת עלן מאכלה צרגליה לאחש שלא יצא כולו לפיה ואין עוף טהור עושה כן: **והיינו גירוסא**. דקיימא לן גירותא עוף טמא הוא דלמר צפרק כל הבשר (חולין דף קט:) כל מה דאסר לן רחמנא שרא לן לקצליה אסר לן דמא שרא לן כדאז אסר לן גירותא שרא לן ליטנא דכוורא: **גזול טהור: שנפל לגת**. ומת: **וחשב עליו להעלוסה לצוסי**. להאכילו: **טמא**. טומאת אוכלין ומטמא אוכלין אחרים צמגע דמעצמו צהא עליו טומאה משחשב עליו כדיליף לקמןין הואיל וסופו מטמא אדם כגון האוכלו מטמא בגדים צצית הצלעיה לעינן טומאה קלה **אף נבלב עמא**. טומאת אוכלין ולאו

משום דמטמאין טומאה חמורה, וחלב שחוטה בשוקים משום שכבר הוכשר בשחיטה, דכיון דלא צעי מחשבה אפי' ליה הכשר שחיטה (שם ובכ"ז ב"ריות בא) שהרי הוכשר בדם שחיטה (ב"ריות שם). נבלת בהמה בכל מקום. (ב"ריות שם). נבלת בהמה טמאה שחיה שם רוב עס, צריכה מחשבה לאכילה לקבל טומאת אוכלין הואיל ואין דרך לאוכלה (ב"ריות שם) שהיא סתמא לאו לאכילה קיימא דמאסר, ועוד שיש לה עני דמיון אחת שלא נשחטה ואחת דעמאה היא (בבברות י). **ונבלת עוף טהור בכפרים**. דעניים הם ואין רגילין לאכול עופות וזומן (שם) אף: שהעם מועטים (ב"ריות שם). **וצריכה מחשבה**. להאכילן לעצורים ואם לאו אין מטמאין טומאת אוכלין. וא"מ נצלת צהמה טמאה טומאת אוכלין למה לה, הא מטמאה אדם וכלים כ"ש אוכלין. מריך דלמר ככריות (כא). דאי איכא פחות מכזית נצלה דאין עליה טומאת נצלות שהרי אין בה שיעור, וזיכור פחות מכציצה אוכלין. אם חישב על פחות מכזית וז לאכילה מתערף עס שאר אוכלין להשלימה לכציצה, שאם יגע בזה שרץ יטמא (בבברות שם). ואינה צריכה הכשר. הואיל ומטמאה טומאה חמורה בעוד שהיא בה זית שלם צבודה היא מחוברת נצבלה (שם) אף: משום דמטמאין טומאה חמורה, דנצלת צהמה מטמאה צמשא, ונצלת עוף טהור מטמא בגדים הצלעיה, ואמרין לקמן דכל שסופו לטמא טומאה חמורה איז צריך הכשר (ב"ריות שם).

מסורת הש"ם

(א) זמזום קה: טהרות פ"א מ"א צבורות י. [שקלים פ"ה א:], (ב) צפרות יט: גיטין נה:א, (ג) חולין יט: סב:, (ד) [טהרות פ"ח מ"ו], (ה) [שבת כט: וש"נ], (ו) עוקרין פ"ג מ"ג צבורות י. כריתות כ"א, (ז) עוקרין שם מ"ג צבורות שם כריתות שם, (ח) כס"א ליתא לא, (ט) דף נא, (י) [נוע' חוס' חולין כב:].

סמל של חג המצות

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נצלת צהמה וכו' אי חשיב עליה מתערפא:

סמל של חג המצות

מוסף רש"י

צריכה מחשבה. לטמא טומאת אוכלין אם נגע בה שרץ, שאם נגע אחרי כן צאכלין שפרין מטמאם, וכל כמה דלא חשיב עליה לית ביה שום טומאת נגע, דנצלת עוף טהור אינה מטמאה אלא אם כן אוכלה וזו טמאה חזות בגדים שהוא לטע בשעת גליעה (בבברות י). אף: צריכה מחשבה לנטרף פחות מכזית ממנה להשלים פחות מכציצה אוכלין לקבל טומאת אוכלין נצנת (בב"רית שם). ואינה צריכה הכשר. לטמא, לא למס' ולא למגע שרץ, שמאליה מטמאה, הואיל וסופה לטמא טומאה חמורה (שם) הואיל ויש עליה טומאה חמורה לטמא אדם וגדים אם היה אוכלה, ואמר ככריות צפרק דם שחיטה (כא), וכי יזמן מים וכו' מה ירעס ויחמדין שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר, אף על שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר, והאי סופי לטמא טומאה חמורה ואין צריכין הכשר, דלא שייך הכשר אלא צטומאה קלה דאכלין וכן מחשבה (בבברות י). עמוני דלא עצמונית. הלכא רוחא פשראל, דכתיב (דברים כג) על דבר אשר לא קדמו אחכס, ואין דרכה של אשה לקדם (חולין צא). חזיוה רבנן דדרסה ואכלה. ראוה חכמים שדורסת ואוכלת, ודחינו גירוסא. דלמרנין צפרק כל הכשר (חולין קט:) אסר לן גירותא שרא לן ליטנא דכוורא, שדורסת עלן כולו לפיה וצרגליה לאחש שלא יצא כולו לפיה ואין עוף טהור עושה כן: **והיינו גירוסא**. דקיימא לן גירותא עוף טמא הוא דלמר צפרק כל הבשר (חולין דף קט:) כל מה דאסר לן רחמנא שרא לן לקצליה אסר לן דמא שרא לן כדאז אסר לן גירותא שרא לן ליטנא דכוורא: **גזול טהור: שנפל לגת**. ומת: **וחשב עליו להעלוסה לצוסי**. להאכילו: **טמא**. טומאת אוכלין ומטמא אוכלין אחרים צמגע דמעצמו צהא עליו טומאה משחשב עליו כדיליף לקמןין הואיל וסופו מטמא אדם כגון האוכלו מטמא בגדים צצית הצלעיה לעינן טומאה קלה

(א) נראה דצ"ל דהי' שמה מחשבת אע"ג דלא חשיב לאוכלו וכו', וכן נמוס' צריך להוסי' ולתקם דבהיה וצ"ל אצל אי שמה מחשבת אע"ג דמחיים לא חשב לנפלה וכו' והרי ממה לא פקע וכו'.

משום דמטמאין טומאה חמורה, וחלב שחוטה בשוקים משום שכבר הוכשר בשחיטה, דכיון דלא צעי מחשבה אפי' ליה הכשר שחיטה (שם ובכ"ז ב"ריות בא) שהרי הוכשר בדם שחיטה (ב"ריות שם). נבלת בהמה בכל מקום. (ב"ריות שם). נבלת בהמה טמאה שחיה שם רוב עס, צריכה מחשבה לאכילה לקבל טומאת אוכלין הואיל ואין דרך לאוכלה (ב"ריות שם) שהיא סתמא לאו לאכילה קיימא דמאסר, ועוד שיש לה עני דמיון אחת שלא נשחטה ואחת דעמאה היא (בבברות י). **ונבלת עוף טהור בכפרים**. דעניים הם ואין רגילין לאכול עופות וזומן (שם) אף: שהעם מועטים (ב"ריות שם). **וצריכה מחשבה**. להאכילן לעצורים ואם לאו אין מטמאין טומאת אוכלין. וא"מ נצלת צהמה טמאה טומאת אוכלין למה לה, הא מטמאה אדם וכלים כ"ש אוכלין. מריך דלמר ככריות (כא). דאי איכא פחות מכזית נצלה דאין עליה טומאת נצלות שהרי אין בה שיעור, וזיכור פחות מכציצה אוכלין. אם חישב על פחות מכזית וז לאכילה מתערף עס שאר אוכלין להשלימה לכציצה, שאם יגע בזה שרץ יטמא (בבברות שם). ואינה צריכה הכשר. הואיל ומטמאה טומאה חמורה בעוד שהיא בה זית שלם צבודה היא מחוברת נצבלה (שם) אף: משום דמטמאין טומאה חמורה, דנצלת צהמה מטמאה צמשא, ונצלת עוף טהור מטמא בגדים הצלעיה, ואמרין לקמן דכל שסופו לטמא טומאה חמורה איז צריך הכשר (ב"ריות שם).